

Helsingfors/Mariehamn 17.2.2010

Nr 4/10

Hänvisning Ålands lagtings skrivelser
16.12.2009, nr 175, 177
och 179/2009.

Till Justitieministeriet

Ärende Utlåtande över följande av lagtinget 16.12.2009 antagna landskapslagar:

1. Landskapslag om tillämpning i landskapet Åland av lagen om sammankomster (nedan landskapslagen),
2. Landskapslag om upphävande av landskapslagen om offentliga nöjeställningar,
3. Landskapslag om ändring av plan- och bygglagen för landskapet Åland.

Ålandsdelegationen avger i det följande ett gemensamt utlåtande över ovan nämnda landskapslagar.

Landskapslagarnas huvudsakliga innehåll

Landskapslagen är en s.k. blankettlag, enligt vilken rikets lag om sammankomster (FFS 530/1999, nedan rikslagen) med vissa i landskapslagen angivna avvikelser görs tillämplig i landskapet. Ändringarna i rikslagen ska gälla i landskapet från det de träder i kraft i riket. De förvaltningsuppgifter som enligt rikslagen ankommer på det ministerium som ansvarar för den inre säkerheten ska i landskapet handhas av landskapsregeringen till den del förvaltningen grundar sig på landskapets lagstiftningsbehörighet. De förvaltningsuppgifter som enligt rikslagen ankommer på polisen ska i

landskapet handhas av Ålands polismyndighet till den del förvaltningen grundar sig på landskapets lagstiftningsbehörighet.

Syftet med rikslagen är att trygga möjligheten att utöva mötesfriheten som garanteras i grundlagen och att med nödvändiga bestämmelser med anknytning till ordning styra ordnandet av allmänna sammankomster och offentliga tillställningar.

Genom landskapslagen upphävs landskapslagen om offentliga nöjstillställningar. I plan och bygglagen för landskapet Åland (ÅFS 102/2008) intas en ny 72a § om godkännande av samlingslokal.

Lagstiftningsbehörigheten

I en landskapslag kan enligt 19 § 3 mom. i självstyrelselagen för vinnande av enhetlighet och överskådlighet intas stadganden av rikslagstiftningsnatur som i sak överensstämmer med motsvarande stadganden i rikslag. Intagande av sådana stadganden i en landskapslag medför inte ändring i fördelningen av lagstiftningsbehörigheten mellan riket och landskapet.

Landskapslagen gäller allmän ordning och säkerhet på vilket område lagstiftningsbehörigheten enligt självstyrelselagens 18 § 6 punkt tillkommer landskapet med de undantag som nämns i 27 § 27, 34 och 35 punkten. Enligt 18 § 1 och 7 punkterna i nämnda lag tillkommer lagstiftningsbehörigheten landskapet i fråga om landskapets myndigheter och byggnads- och planväsendet.

Jämlikt 27 § 1 och 2 punkterna i självstyrelselagen hör bl.a. de medborgerliga rättigheterna och avvikelser från grundlag till rikets behörighet. I landskapslagstiftningen har intagits bestämmelser som kan inkräkta på de i 2 kap. i grundlagen angivna medborgerliga rättigheterna, speciellt i den i grundlagens 2 kap. 13 § avsedda mötes- och föreningsfriheten. Dessa bestämmelser överensstämmer med bestämmelserna i rikslagstiftningen och kan, liksom övriga bestämmelser som utgör riksbehörighet, jämlikt 19 § 3 mom. i självstyrelselagen intas i landskapslagstiftningen.

I landskapslagens 2 § anges att de förvaltningsuppgifter som enligt rikslagen ankommer på det ministerium som ansvarar för den inre säkerheten i landskapet ska handhas av landskapsregeringen, till den del förvaltningen grundar sig på landskapets lagstiftningsbehörighet samt de förvaltningsuppgifter som ankommer på polisen på Ålands polismyndighet. Eftersom denna bestämmelse inte närmare preciseras kan den leda till oklarhet vid tillämpningen. Bestämmelsen är visserligen betänkligen ur rättssäkerhetssynpunkt, men föranleder ingen anmärkning från behörighetssynpunkt.

Straffbestämmelserna i rikslagens 25 och 26 § kan med stöd av 18 § 25 punkten i självstyrelselagen intas i landskapslagstiftningen till den del de berör rättsområden som hör till landskapets lagstiftningsbehörighet.

I landskapslagens 4 § berättigas landskapsregeringen att inom landskapets behörighet genom landskapsförordning besluta att författningar som utfärdats med stöd av lagen om sammankomster ska tillämpas i landskapet oförändrade eller med de ändringar landskapsregeringen föreskriver. Med anledning härav konstateras att enligt 21 § 1 mom. i självstyrelselagen kan landskapsregeringen med stöd av ett bemyndigande i landskapslag utfärda landskapsförordningar i angelägenheter som hör till landskapets behörighet. Genom landskapslag ska dock utfärdas bestämmelser om grunderna för individens rättigheter och skyldigheter samt om frågor som enligt grundlagen och självstyrelselagen i övrigt hör till området för lag. Denna begränsning motsvarar begränsningen i 80 § 1 mom. i grundlagen. Detta innebär att det tydligt ska framgå hur normgivningsmakten delegeras och vilka områden och vilka angelägenheter delegeringen gäller. Om delegeringen av normgivningsmakten inte uppfyller de krav som grundlagen uppställer, står den i strid med 27 § 1 punkten i självstyrelselagen, som hänför stiftande av grundlag och avvikelser från grundlag till rikets behörighet. I så fall utgör ett delegeringsstadgande en behörighetsöverskridning.

Enligt ordalydelsen är delegeringsstadgandet i 4 § i landskapslagen vagt till den del det bemyndigar landskapsregeringen att göra ändringar i bestämmelser som utfärdats i stöd av rikslagstiftningen. Innehållet i delegeringen preciseras och begränsas emellertid av den reglering som finns i landskapslagen och genom den antagna rikslagen. Dessutom begränsas de ändringar som landskapsregeringen kan göra i förhållande till riksförfattningarna genom att landskapsregeringen endast kan utfärda förordningar inom landskapets behörighet. Därtill avser stadgandet ändringar av riksförfattningar på förordningsnivå eller lägre nivå. Mot denna bakgrund föreligger inte en behörighetsöverskridning.

Enligt landskapslagens 5 § första mening får förvaltningsbeslut som Ålands polismyndighet fattat med stöd av landskapslagen överklagas hos Ålands förvaltningsdomstol. Enligt andra meningen i 5 § får besvär över lagligheten av landskapsregeringens beslut överklagas hos högsta förvaltningsdomstolen. Formuleringen i sist nämnda mening är oklar och torde avse att besvär över lagligheten av landskapsregeringens beslut får anföras hos högsta förvaltningsdomstolen. Besvärsbestämmelsen överensstämmer med 25 § i självstyrelselagen.

Ålandsdelegationens utlåtande

Ålandsdelegationen finner att landskapslagarna faller inom landskapets lagstiftningsbehörighet.

Närvarande Ordföranden Lindbäck, ledamöterna Erlandsson, Mäenpää och Olsson jämte suppleanten Lindholm.

På Ålandsdelegationens vägnar:

Peter Lindbäck
ordförande

Rainer Åkerblom
sekreterare